Posudek
na diplomovou práci

EVY KROUTILOVÉ

K VÝUKOVÉMU SOFTWARU V NĚMECKÉM JAZYCE A JEHO EVALUACI

Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy
Katedra germanistiky
květen 2007

K TEMATICKÉ KOMPONENTĚ PRÁCE

***Eva Kroutilová** si pro diplomovou práci vybrala oblast médií ve vyučování němčině jako cizímu jazyku. Zvolila si téma spojující více disciplín: lingvodidaktiku (do níž okrajově zahrnula reálie a práci s uměleckým textem) a informační techniku (do níž technicky zařadila práci s počítačem). Mostem spojujícím obě jmenované oblasti je práce s různými programi ve výuce.*

V teoretické části nalezneme stratifikaci softwarových programů, která se postavena především na základě studia odborné literatury pocházející především ze zahraniční provenience a doplněna myšlenkovými mapami auroky. Těžiště analytické části tvoří návrh evaluačního formuláře, který je v podstatě hodnotícím programem, jenž je určen pro potřeby praxe.

Téma „média" (rozuměj počítače a počítačové programy) „a jejich role ve vyučování cizímu jazyku" není dosud koncepně zpracováno. Z tohoto pohledu lze diplomovou práci Evy Kroutilové hodnotit jako novátorskou a cennou. Diplomantka vycházela z českých i zahraničních monografií, z publikací v odborných časopisech a internetových pramenů. Z práce je zřetelný postoj autorky, která diplomovou práci pojala jako prvpočáteční odborné zpracování dosud nabitých znalostí i zkušeností, které míní také nadále shromažďovat a hodnotit. Diplomantka má v úmyslu zabývat se tvorbou softwarových programů pro výuku německého jazyka.

KE STRUKTUŘE PRÁCE

Diplomantka zvolila pro svou práci následující členění: úvod; teoretická část (počítače ve výuce cizího jazyka, cizojazyčné výkové programy, evaluace, metody a formy používané ve výukových programech), shrnutí I; analytická část a současný stav výzkumu (formulář evaluace výukových programů pro výuku cizích jazyků, vybrané softwarové výukové programy české a zahraniční produkce z let 1997 – 2007), shrnutí II; závěr, resumé, Resuemme, literatura, přílohy, adresář pojmů a zkratek.

K TECHNICKÉMU VYPRACOVÁNÍ A JAZYKOVÉ KULTUŘE PRÁCE

Diplomantka využila při psaní práce moderního textového programu. Ovládnutí tohoto programu, stejně tak jako grafická prezentace myšlenkových map, eveluační formulář, vyhodnocující tabulky a grafy vykazují vysokou úroveň „PC-kompetence" a zároveň dokladují fakt, že diplomantka si téma práce vybrala s tím, že si je vědoma

svých schopností, jimiž mezi studenty humatních či jazykových oborů jistě vyniká. Do textu je zakomponováno barevné písmo, poznámky jsou uváděné po pravé straně textu. Netradiční je také využití různých druhů písma (úvod x práce x závěr, resumé) a různého stylu písma (standardní styl jako odborný text a kurzíva při psaní osobních komentářů). Práce je psána v českém jazyce s resumé v jazyce českém a německém.

V českém textu je na některých místech zřetelné, že posluchačka vycházela především z německých pramenů, ***v práci se objevují germanismy především v oblasti syntaxe.*** Př. *... Pro nasazení programu při běžné výuce ve třídě nebo v počítačové učebně (i na interaktivní tabuli) plní tyto programy svůj maximální užitek při procvičování a upevňování učiva). ... - str. 20.*Text práce je tedy místy hůře srozumitelný, složitá syntax je v protikladu s používaným „počítačovým slangem". *Př.: ... program ho (rozuměj žáka – pozn.) nepustí dál... - str. 20.* Na mnoha místech nalezneme drobné chyby, které se objevily zřejmě v důsledku rychlého psaní. *Př.: ... Vedle transkripce slova by mělo být uvedeny tvaroslovná specifika daného slova. .... str. 32; ... Administrátor = Funkce v operačních systémech, které mu je umožněno spravovat uživatelské účty a přidělovat jim různá práva. - adresář pojmů a zkratek.*V práci zůstal např. také cizojazyčný název města *(Graz = Štýrský Hradec – str. 41).* ***Na str. 41 není jasné, zda-li je sekundární literatura (HOLZINGER) citována nebo parafrázována.***

Spěch je zřetelný i ve svázání jednotlivých listů, kde se list s nadpisem TEORETICKÁ ČÁST ocitl před obsahem, Shrnutí II je obsahu zařazeno do závěrečných podkapitol práce namísto k části analytické. Aktuální poznatky z výzkumu se prolínají celou prací, formulace SOUČASNÝ STAV VÝZKUMU by se tedy, podle mého názoru neměla objevovat v nadpisu analytické části práce.

Jazyková kultura německy psaného resumé je na odpovídající úrovni.

K OBSAHOVÉ KOMPONENTĚ PRÁCE

Teoretická část práce

se zabývá ROLEMI POČÍTAČE VE VÝUCE CIZÍHO JAZYKA a VÝUKOU, JEJÍŽ EFEKTIVITA JE POSÍLENA VYUŽITÍM POČÍTAČOVÝCH PROGRAMŮ. Vychází ze zahraniční literatury (SCHOENWEISS, BURATTONI), kterou uvádí do souvislostí s podmínkami v České republice (grafy na str. 4, 6) a doplňuje je vlastními zkušenostmi z praxe (např. příloha CD/interaktivni tabule/prezentace). Své myšlenky zajímavě graficky znázorňuje v myšlenkových mapách (str. 8, 12, 18), obecně laděné stratifikace názorně dokládá konkrétními příklady programů pro výuku NJ v ČR. Dochází k neradostnému závěru, že tato oblast je pokryta minimálně. Diplomantka popisuje jednotlivé druhy programů (kapitola 2.1), které dělí jednak podle domninatních činností a funkcí (např. procvičovací - drilové programy, výukové - edukční programy) nebo podle využití technického zázemí (mediální, mutimediální a hypermediální programy). Všechny typy programů opět dokládá příklady, odkazy na odbornou literaturu a internetové prameny.

Do teoretické části posluchačka zařadila také základní INFORMACE O STAVBĚ POČÍTAČE, jenž je ve svých technických parametrech základní podmínkou pro prezentaci cizojazyčných výkových programů.

EVALUACE je stěžejní kapitolou teoretické části. Také zde posluchačka vychází ze zahraniční (PASCH; MOOSER, SCHOENWEISS) a české literatury (HENDRICH), pracuje s evropskými i českými pedagogickými dokumenty (ERR pro jazyky, RVP). EVALUACE je chápána jako posouzení programu podle pedagogicko-psychologických, didaktických, lingvodidaktických a lingvistických kritérií, které jsou prezentovány formou podrobných tabulek. ***V komentáři k tabulkách 3.2.3-1 a 3.2.3-2 postrádám verbální vysvětlení jednotlivých skupin kritérií seřazených podle písmen. V tabulce 3.2.3.-1 v tabulkách zřejmě „naskočilo" automatické číslování. Ordinální škálu 3.2.3-1 považuji za příliš schematickou a v bodech 3.2.3-3 a 3.2.3-4 za spornou.***

Celkově považuji všechna EVALUAČNÍ KRITÉRIA za pečlivě a systematicky zpracovaná. Především lingvodidaktická kritéria vykazují nejen teoretický přehled posluchačky, ale i přehled získaný z praxe.

V bodě 3.2.3.6 (Doprovodné dovednosti) prosím o upřesnění citovaného pramene (srov. FENCLOVÁ/NEČASOVÁ, str. 217) - diplomová práce – str. 59. V následné podkapitole (3.2.3.7 Jazykové prostředky, diplomová práce str. 59 a dál)) postrádám v gramatických strukturách SYNTAX. Diplomantka by měla při obhajobě vysvětlit, z jakého důvodu se věnuje pouze MORFOLOGII. Vzhledem k širokému záběru práce bych považovala za optimální do podkapitoly 3.2.3.8 (Uplatnění jazykových kompetencí v různých oblastech) zařadit nejen REÁLIE, ale i LITERATURU, popř. rozdělit oblast reálií na SOCIOREÁLIE a LITERÁRNÍ REÁLIE. Podkapitola 3.2.3.9 (DALŠÍ ROZVÍJENÍ A KONTROLA ZÍSKANÝCH JAZYKOVÝCH KOMPETENCÍ) má charakter poznámek a není uvedena textovým komentářem. Komentářem jsou opatřeny diagramy v následující podkapitole, která je věnována PRÁCI S TEXTY. V této podkapitole posluchačka poprvé uvádí evaluační hodnoty, s nimiž pracuje v následující analytické části práce. Součástí kapitoly EVALUACE jsou také TECHNICKÁ A APLIKAČNÍ KRITÉRIA Z HLEDISKA UŽIVATELE. Tato podkapitola by mohla být zařazena k technickým parametrům počítače, ale také její zařazení do teoretického zpracování EVALUACE je také možné. Pouze z pohledu textu diplomové práce jako celku ruší zařazení technických parametrů na toto místo tok myšlenek, které jsou věnovány didaktice.

Poslední kapitola teoretické části práce je věnována METODÁM A FORMÁM POUŽÍVANÝM VE VÝUKOVÝCH PROGRAMECH. Teze jsou opět standadrně dokládány parafrázemi odborné literatury a doplňovány odkazy na internetové prameny.

Teoretickou část zakončuje SRHNUTÍ I.

Analytická část práce a stav současného výzkumu

Jak bylo uvedeno výše, současný stav výzkumu je zastoupen v celé práci a jeho začlenění do názvu části práce působí nelogicky.

Stěžejní kapitolou analytické části práce je **EVALUAČNÍ FORNULÁŘ**, který je představován v následujícím algoritmu (diagram 5.1-1, diplomová práce – str. 81):

1. Historie vzniku evaluačního formuláře - evaluační oblasti („technická způsobilost", „uživatelská přívětivost", „didaktická způsobilost" + „řečové dovednost", „jazykové prostředky", „reálie", „práce s cizojazyčnými texty")
2. Hodnotící kritéria v jednotlivých oblastech
3. Evaluační formulář s konkrétními hodnotami

Komentář k jednotlivům krokům:

ad 1)

„Technická způsobilost" v tomto případě koresponduje s minimálními či optimálními technickými parametry, „didaktická způsobilost" se jeví jako zamlžený pojem, který by posluchačka měla při obhajobě vysvětlit.

ad 2)

K tabulce 5.1-1 (Orientace ve formuláři – diplomová práce, str. 82 – 83) mám následující připomínky:

- ***„Umělecký text" posluchačka interpretuje jako „didaktický prostředek", což podle mého názoru vybočuje z celkového pojetí práce. Oblast textů je přitom zahrnuta do problematiky „čtení" („čtení s porozuměním"). V názorné a inovativní tabulce (tabulka 5.1 – 3, dipolomová práce str. 84 – 94), která zobrazuje jednotlivé oblasti a jejich hodnotící kritéria, bych navrhovala zařadit „práci s texty" do „zelených oblastí" a texty dále rozčlenit do následujících skupin: „autentický text", „didaktizovaný text autentického charakteru" -***

„simulační text" a „autentický literární text" („literární text v originále"), který by mohl tvořit doplňující oblast.

- ***V „jazykových prostředcích", na něž diplomantka nahlíží z úhlu jednotlivých dílčích jazykovědných disciplín, postrádám - stejně jako v teoretické části práce - problematiku větné skladby. Při obhajobě by posluchačka měla tuto skutečnost vysvětlit.***

Tabulka 5.1-2 je graficky obtížně srozumitelná a neobsahuje komentář.

ad 3)

Třetím krokem algoritmu je formulář s evaluačními hodnotami v jednotlivých oblastech. Počet hodnocených kritérií se v jednotlivých oblastech liší, avšak i tento fakt je ošetřen v grafickém znázornění statistického zhodnocení (sloupové a bublinové grafy). **Tyto grafy jsou prezentovány formou EVALUACE SOFTWAROVÉHO PROGRAMU „NĚMČINA PRO MALÉ ŠKOLÁKY I" (nalezneme je v následující podkapitole, jedná se o grafy 6.1.1.2-1 a 6.1.1.2-2).** Tabulky se statickými vyhodnotitelnými údaji jsou doplněné tabulkami se pro slovní komentář.

Připomínka, která se vytýká absenci SYNTAXE a navrhuje jiné rozčlenění PRÁCE S TEXTY analogicky zůstává i zde v platnosti.

Za velmi zajímavou považuji hypotézu o procentuálním zastoupení jednotlivých evaluačních oblastí v programu „Němčina pro malé školáky I" a její vyhodnocení v podobě grafu (graf 6.1.1.5-1, diplomová práce, str. 107).

Součástí evaluace programu jsou i hypotézy:

- **Program je z pohledu uživatele nenáročným programem.**
- **Program je výborným doplňkovým prostředkem pro procvičení a doplnění základních gramatických jevů, slovní zásoby a pro nácvik porozumění textu.**
- **Program málo využívá moderních technologií k rozvíjení komunikačních dovedností žáka.**

Hypotézy jsou v závěru podkapitoly vyhodnoceny a potvrzeny.

Zajímavou podkapitolu, která nabízí pohled do praxe, je PŘÍKLAD ODUČENÉ HODINY (kapitola 6.1.2 – diplomová práce str. 108 – 115, v níž bylo k výuce německého jazyka využito softwarového evaluovaného programu („Němčina pro malé školáky I"). Tato kapitola je tvořena podrobnou přípravu, jíž lze z formálního hlediska vytknout jen neuvedení cíle. Kromě rozpůánování hodiny, zde nalezneme i její záznam a zhodnocení. **Také tuto podkapitolu lze hodnotit velmi kladně.**

Následnou reflexi tvoří DALŠÍ PŘÍKLADY VYUŽITÍ EVALUOVANÉHO PROGRAMU VE VÝUCE, které diplomantka rozpracovává do konkrétních forem a metod práce. **Za cenné považuji zhodnocení zkušeností z praxe, které se týká nejen vytváření a prohlubování jazykových komepetencí, ale i jejich zhodnocení prostřednitcvím kontroly domácí přípravy a testů.**

V závěrečné kapitole se diplomantka věnuje alternativnímu programu „ HOT POTATOES", jeho popisu a konkrétním příkladům práce s tímto programem.

Teoretickou část uzavírá SHRNUTÍ II.

Závěr

V závěru své práce diplomantka shrnuje výsledky svého bádání v podobě krátké reflexe, která je více zhodnocením tématu než-li vyhodnocením poznatků z práce, které jsou

zahrnuty ve SHRNUTÍ I a SHRNUTÍ II.

Resumé

Resumé napsaném v německém jazyce na odpovídající jazykové úrovni přehledně představuje celou práci.

Přílohy

Přílohy považuji za velice cennou část práce. Tvoří je CD s prezentací ukázek programů a s prezentací práce s interaktivní tabulí ve vyučování.

Seznam literatury

odpovídá normě UK-PedF. ***Všechny údaje nejsou uvedeny u počítačových programů.***

CELKOVÉ HODNOCENÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Celkově lze říci, že problematika softwarových problémů byla v předložené práci koncepčně a úspěšně pojednána z pohledu teorie i praxe, z pohledu příkladu standardních programů i programu alternativního.

Práce vykazuje jisté nedostatky zejména formálního charakteru, avšak i přesto ji lze hodnotit vysoce kladně. V závislosti na obhajobě ji hodnotím jako velmi dobrou až výbornou.

V Praze, 7.5.2007

PhDr. Tamara Bučková